

The existence of normative and legal support for the adaptation of the domestic educational space, domestic HEIs, the national educational product to the level of the European Union and the world level has been determined. It is proposed to unite the efforts of individual HEIs, educational products, programs, methods into a single one to create a competitive educational environment for vocational education by foreign students in Ukraine in domestic universities.

Key words: *Ukrainian as a foreign language, foreign students, educational environment, educational hubs, professional education, higher education institutions.*

УДК 378:005

Ірина Сорокотяга

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

ORCID ID 0000-0002-6953-4647

DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/259-270

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто сучасні підходи до формування професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі в закладах вищої освіти. За результатами аналізу електронних порталів провідних закладів вищої освіти України з морської галузі уточнено поняття «менеджер морської галузі», поняття «професійна компетентність майбутнього менеджера морської галузі» визначено як уміння фахівця мобілізувати в конкретній ситуації отримані знання та досвід, наявність таких якостей, як самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, уміння постійно вчитися й оновлювати знання, гнучке і системне мислення, комунікативні якості. Одним із ефективних методів навчання майбутніх фахівців визначено науково-проектний коворкінг, застосування якого сприяє підвищенню мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти й успішності в подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: *менеджер, морська галузь, професійна компетентність, науково-проектний коворкінг.*

Постановка проблеми. Актуальність проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі пояснюється глобалізацією міжнародних транспортних зв'язків, розвитком діджиталізації, у якому знання й соціальна відповідальність стають головними чинниками життєдіяльності людини, потребами самої професійної освіти у визначенні нових принципів і механізмів розбудови системи морської галузі в Україні,

Виходячи з вимог потенційних роботодавців до молодих спеціалістів, зокрема майбутніх менеджерів морської галузі, можна виділити такі професійні компетентності майбутніх випускників: наявність професійних знань, здатність застосовувати знання, здатність до навчання; якість роботи; особистісні якості; здатність до самостійної роботи; розвинене логічне мислення; комунікативні навички та вербальні здібності; професійна гнучкість.

На перше місце роботодавці ставлять професійні знання, без яких неможлива жодна трудова діяльність.

Аналіз останніх актуальних досліджень. Теоретично питаннями підготовки майбутніх менеджерів займалися такі вітчизняні науковці, як Н. Бахмат, Є. Березняк, В. Бондар, Т. Бурлаєнко, О. Дубініна, В. Любарець, Л. Карташова, В. Маслов, В. Пікельна, В. Пуцов та ін. Вони приділяли увагу таким питанням, як основи управління, підвищення ефективності підготовки майбутнього управлінця, удосконалення курсової підготовки майбутніх фахівців, організація безперервного підвищення кваліфікації, формування інформаційної культури та трансверсальних компетентностей тощо.

Теоретичні і практичні засади підготовки майбутніх менеджерів розкрито в роботах Г. Дмитренко, Л. Калініної, Л. Карамушки та ін. Професійно важливі якості особистості менеджера відображають наукові праці В. Афанасьєва, Ю. Конаржевського, В. Сухомлинського, П. Худомінського та ін.

Професійна підготовка майбутніх менеджерів розкрита у працях Т. Десятова, Ю. Киричкова, О. Коберника, В. Корнешука, Б. Тевліна.

В академічному тлумачному словнику поняття «професія» визначається, як «...рід занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань і навичок і є для кого-небудь джерелом існування» (*Педагогічний словник*, 2001).

У нормативних документах професійну підготовку визначено «як здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю» (*Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»*, 2021).

Професійну підготовку також тлумачать як систему професійного навчання, метою якої є прискорене набуття студентами навичок, необхідних для виконання певної роботи, групи робіт (Киричков, 2001).

Т. Рогова у своєму дослідженні визначає ознаки професійної підготовки. Учена до таких ознак відносить «не тільки ті, які носять когнітивний характер, а й ті, які мають соціальну значущість (формування соціальної та професійної позиції, розвиток таких професійних здібностей і особистісних якостей, як самостійність, активність, креативність, мобільність, комунікативність та ін.; забезпечення готовності майбутніх фахівців до індивідуально-творчого виконання професійних функцій, до інноваційної діяльності та ін.)» (Рогова, 2017).

Аналіз наукових здобутків більшості науковців свідчить про те, що професійна підготовка майбутніх менеджерів, зокрема, менеджерів

морської галузі – це процес, у ході якого майбутній фахівець набуває систематизовані знання, розвиває вміння й навички, адекватні його професійної діяльності, що в цілому забезпечує його професійну захищеність та адаптивність.

Отже, великий інтерес науковців завжди залишається в полі зору цієї проблеми, зокрема сьогодні професійна підготовка потребує якісного оновлення, а це говорить про те, що означена тема дослідження є актуальною і викликає значний інтерес для подальших наукових досліджень.

Мета статті. Мета статті полягає в аналізі наукових здобутків щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі в закладах вищої освіти та уточненні відповідних понять.

Відповідно до мети визначено такі **завдання** статті:

- здійснити аналіз наукових здобутків у галузі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі в закладах вищої освіти;
- уточнити зміст поняття «професійна компетентність», «професійна компетентність майбутніх менеджерів морської галузі»;
- визначити переваги застосування методики науково-проектного коворкінгу у практичній підготовці майбутніх менеджерів морської галузі в закладах вищої освіти.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань та мети використано теоретичні методи дослідження, які забезпечили здійснення аналізу проблеми дослідження й визначити переваги застосування методики науково-проектного коворкінгу у практичній підготовці майбутніх менеджерів морської галузі в ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Розвиток ринкових відносин в Україні, інтеграція до Євросоюзу та орієнтація на європейський освітній простір, швидкі цифровізаційні трансформації вплинули на зміну інфраструктури ринку праці та зростання вимог до підготовки компетентних фахівців, зокрема фахівців морської галузі. На нашу думку, *creative education* (креативна освіта) – перспектива майбутнього, а модель спеціаліста – не кваліфікаційна, а компетентнісна. Нами уточнено значення вихідних понять «компетентність», «компетенція», «компетентний».

У «Новому словнику української мови» зазначені терміни мають таке пояснення: «Компетентний. – 1. Який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чимось добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований. 2. Який має певні повноваження; повноправний,

повновладний. Компетенція – це добра обізнаність із чим-небудь, коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи» (*Новий тлумачний словник української мови*, 1999).

Здійснивши аналіз зазначених термінів у словниках (іншомовних слів (1951 р.) (*Словник іншомовних слів*, 1951), С. Ожегова (Ожегов, 1990), Оксфордському (*The Oxford Russian Dictionary*, 1977), педагогічному сучасному словнику іншомовних слів (*Педагогічний словник*, 2001) ми визначили, що поняття «компетентність» визначається як авторитетність, обізнаність, поінформованість, адекватна кваліфікація, достатні вміння, якість, стан; «компетентний» як здібний до вирішення справи, досвідчений у певній галузі, колі питань, а «компетенція» – це коло повноважень, питань, обов'язків, у якому посадова особа володіє знаннями, уміннями, досвідом.

Закон «Про освіту» визначає «компетентність» як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» (*Закон «Про освіту»*, ред. 2021).

Розглянемо значення вище зазначених термінів у психолого-педагогічних працях зарубіжних і вітчизняних науковців.

Дж. Равен у праці «Компетентність у сучасному суспільстві» (1984 р.) уперше дав розгорнуте пояснення поняттю «компетентність», зазначивши, що воно включає в себе велику кількість незалежних один від одного компонентів. Одні компоненти він відносить до когнітивної сфери, а інші – до емоційної. Дж. Равен вважає, що окремі компоненти тієї чи іншої сфери можуть замінити один одного як складові ефективної поведінки. Тому науковець вирізняє види компетентності, вважаючи їх суттю мотивованих здібностей (Равен, 2002).

Ж. Делор у доповіді міжнародної комісії з освіти для XXI століття «Освіта: прихований скарб» визначив «чотири опори», на яких розвиватиметься освіта, виокремивши, тим самим, глобальні компетентності: навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися жити (Делор, 1996).

Значна увага дослідженню компетентності приділена авторитетними міжнародними освітніми організаціями в галузі освіти. За результатами досліджень нами було визначено «компетентність» як:

- фундаментальні шляхи навчання, загальні, або ключові вміння, ключові уявлення, опори або опорні знання, базові вміння, кроснавчальні

вміння або навички, ключові кваліфікації (міжнародна комісія Ради Європи) (*Definition and Selection of Competencies*, 2004);

- здатність використовувати знання й уміння в нових ситуаціях (експерти країн Європейського Союзу) (Овчарук, 2004);

- здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо у міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях. Компетентність – поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей та від умінь до знань (ЮНЕСКО) (Specter, 2006);

- здатність кваліфіковано діяти, виконувати завдання або роботу. Складовими компетентності є знання, навички і ставлення, які допомагають особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення визначених стандартів у професійній галузі або виробничій діяльності (міжнародний департамент стандартів) (Specter, 2006).

Отже, ураховуючи вищезазначене, можемо уточнити, що *професійну компетентність* майбутніх менеджерів, зокрема менеджерів морської галузі, можна *представити як якісну характеристику особистості фахівця, що включає систему науково-технічних знань; професійних умінь і навичок; наявність стійкої потреби в тому, щоби бути компетентним, та інтересу до професійної компетентності свого профілю.*

Складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки майбутніх менеджерів морської галузі у ЗВО, крім аудиторної едукції, є практична підготовка здобувачів вищої освіти, зокрема: навчальна, виробнича та переддипломна. Саме на практиці здобувачі, маючи багаж теоретичних знань, набувають практичних умінь і навичок, опановують основи спеціальності, знайомляться з діяльністю підприємств і організацій морської галузі.

Для сучасного роботодавця важливою є така якість, як здатність до навчання. Чудово, якщо випускник ЗВО на момент виходу на роботу володіє гарним багажем знань. Але в процесі своєї професійної діяльності менеджер морської галузі повинен прагнути до отримання нових знань, умінь і навичок, відповідно до вимог сучасності та розвитку суспільства. Це може виявлятися в отриманні другої вищої освіти, проходженні курсів, стажувань, підвищенні кваліфікації; постійно бути в курсі цифрових трансформацій морської галузі і не тільки, та постійно займатися самоосвітою.

На нашу думку, *якість роботи* – одна з найважливіших характеристик майбутнього фахівця. Викладачам на навчальних заняттях

(аудиторних) необхідно вимагати від здобувачів освіти точності й достовірності, щоби в подальшому їх професійна діяльність відповідала стандартам і технологічним вимогам, а саме: були відсутні помилки та недоліки під час вирішення виробничих завдань.

Вважаємо, що для формування професійної компетентності майбутніх фахівців морської галузі мають значення особисті якості. Під *особистими якостями майбутнього менеджера морської галузі* маємо на увазі відповідальність, дисциплінованість, організованість, відсутність порушень трудової та громадської дисципліни, а також зосередженість, концентрацію, розподіл і переключення уваги.

Важливою складовою професійної підготовки є самостійна робота, яка передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності здобувача вищої освіти за завданнями викладача, але без його участі. Ця робота формує навички самостійної роботи в навчальній, науковій і професійній діяльності.

Упродовж навчання в ЗВО здобувач повинен навчитися вчитися, самостійно отримувати корисні знання, здійснювати активну, напружену розумову діяльність, як за завданням викладача, так і за власною ініціативою. Самостійна робота здобувачів вищої освіти – це його творча робота.

Професійні компетентності вимагають наявності логічного та абстрактного, творчого та критичного мислення, саморефлексії й самооцінки. Молодий фахівець не зможе вирішити професійне завдання, якщо в нього відсутні навички планування, організації та контролю своєї діяльності, якщо він допускає логічні помилки.

Логічне мислення в майбутніх фахівців розвивається в результаті виконання ними різного виду діяльності: пошукової, комунікативної, організаційної, соціальної та реконструктивної.

Під *комунікативними навичками* ми розуміємо навички спілкування з людьми, прагнення до співпраці, взаєморозуміння з колегами по роботі, готовність надати допомогу. Для молодого фахівця також важливо, щоби були розвинені також і вербальні здібності: уміння ясно й чітко висловлювати свої думки, уміння вести діалог.

У сучасному суспільстві від працівника-початківця, зокрема менеджера морської галузі, чекають і емоційної стабільності та резильєнтності. Дуже важливо, щоби випускники ЗВО були психологічно адаптовані до сучасного ринку праці, підготовлені до безперервного оновлення своїх знань у форматі LLL (live long learning) і навичок, уміли

адекватно оцінювати власні та чужі досягнення. Важливим параметром кваліфікації працівників, що визначає їх конкурентоспроможність на ринку праці, є *професійна гнучкість*. Вона передбачає наявність у працівника двох або кількох спеціальностей, що забезпечує значну мобільність, можливість зміни місць праці, здатність швидко й адекватно реагувати на зміни попиту і пропозиції щодо працевлаштування в морській галузі. У цілому гнучкість допомагає адаптуватися та знизити будь-які ризики працевлаштування.

Підсумовуючи вище сказане, можемо стверджувати, що *професійна компетентність майбутнього менеджера морської галузі – це вміння фахівця мобілізувати в конкретній ситуації отримані знання та досвід, наявність таких якостей, як самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, уміння постійно вчитися й оновлювати знання, гнучке і системне мислення, комунікативні якості*.

Здійснивши аналіз електронних порталів ЗВО, які готують менеджерів морської галузі в Україні (*Одеський національний морський університет, Ізмаїльський інститут водного транспорту, Національний Університет Кораблебудування ім. адмірала Макарова та ін.*), нами встановлено, що *менеджер морської галузі – це фахівець в області морської галузі, який уміє вирішувати будь-які завдання в різних сферах морського бізнесу, організовувати свою професійну діяльність та підлеглих, управляти роботою флоту і портів та ін.*

На етапі констатувального експерименту у вище зазначених закладах нами було проведено анкетування щодо визначення професійних компетентностей майбутніх менеджерів морської галузі. За результатами анкетування, участь у якому взяли здобувачі вищої освіти випускових груп (126 респондентів), професійні компетентності розмістилися таким чином (табл. 1).

Також у процесі опитування ми задавали питання: «Що Ви можете запропонувати для потенційного роботодавця (зокрема, якими знаннями, уміннями та професійними якостями Ви володієте)?». Тільки 25 % опитаних можуть запропонувати роботодавцям якісне та сумлінне виконання робіт, хорошу професійну підготовку за фахом, відповідальність і цілеспрямованість, весь свій потенціал і бажання працювати; інші випускники не змогли відповісти на поставлене питання.

Результати анкетування щодо визначення основних професійних компетентностей майбутніх менеджерів морської галузі

Професійні компетентності:	% від числа опитаних:
<i>здатність проявляти професійні знання</i>	77
<i>здатність виконувати якісно роботу</i>	72
<i>здатність до самостійної роботи</i>	69
<i>здатність застосовувати знання у практичній діяльності</i>	69
<i>здатність логічно мислити</i>	58
<i>здатність проявляти особисті якості в професійній діяльності</i>	54
<i>здатність проявляти комунікативні навички</i>	51
<i>здатність до навчання</i>	50
<i>здатність проявляти професійну гнучкість</i>	44
<i>здатність проявляти вербальні здібності</i>	21

Отже, у процесі підготовки майбутніх менеджерів морської галузі перед науково-педагогічними працівниками ЗВО стоїть складне завдання, яке полягає в необхідності формування адекватної оцінки власних можливостей майбутніми менеджерами; у готовності до сприйняття реальної картини ринку праці та бажань роботодавців, до усвідомлення своєї професійної придатності.

Для формування професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі у ЗВО передбачено використання великої кількості форм, методів, засобів та методик вітчизняних і закордонних науковців. Однією з таких перспективних методик, на наш погляд, є метод *коворкінгу*, зокрема науково-проектного коворкінгу.

Під поняттям «коворкінг» ми розуміємо особливе контекстно-спрямоване професійне середовище, створюване з метою досягнення цілей навчання майбутніх менеджерів морської галузі в науково-академічному дискурсі.

Коворкінговий простір має всі переваги, властиві будь-якому коворкінгу, що використовується в бізнес-середовищі, зокрема: комфортні умови для спільної роботи, отримання нових знань через обмін ідеями й досвідом, взаємодопомога суб'єктів освітнього процесу; доступ до необхідного обладнання. Коворкінговий простір включає проблемну, інформаційну, інтерактивну та презентаційну зони, а під час пандемії COVID-19 і карантинних обмежень може бути представлено в форматі онлайн.

Отже, поняття «коворкінг» трактуємо як інтегральну складову освітнього середовища в такий спосіб: *це інноваційна форма організації навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу (здобувача вищої*

освіти і викладача), яка сприяє створенню спеціальним чином педагогічних умов, за допомогою яких освітній процес стає унікальним та особливим, зорієнтованим на оптимальне використання когнітивних, комунікативних, креативних ресурсів особистості, у яких реалізується складна діяльнісна технологія коворкінгу й забезпечує активну діяльність суб'єктів освітнього процесу.

Таким чином, науково-проектний коворкінг, на нашу думку, є інноваційним контекстно скерованим освітнім середовищем, за допомогою якого освітній процес носить особистісний характер для майбутніх менеджерів морської галузі, що сприяє підвищенню їхньої мотивації до навчання та успішності в подальшій професійній діяльності. Ми вважаємо, що організована в такий спосіб професійна підготовка майбутніх менеджерів морської галузі у ЗВО забезпечує активну діяльність суб'єктів освітнього процесу з оптимальним використанням когнітивних, комунікативних і креативних ресурсів особистості здобувачів вищої освіти.

За таких умов мета навчання досягається за рахунок поєднання різних методів, зокрема методу проєктів, проблемного методу, інформаційних технологій навчання в співробітництві.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. За результатами дослідження нами уточнено поняття «професійна компетентність», що являє собою якісну характеристику особистості фахівця і включає в себе систему науково-технічних знань; професійних умінь і навичок; наявність стійкої потреби в тому, щоб бути компетентним та інтересу до професійної компетентності свого профілю.

Визначено, що професійна компетентність майбутнього менеджера морської галузі – це вміння фахівця мобілізувати в конкретній ситуації отримані знання й досвід, наявність таких якостей, як самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, уміння постійно вчитися й оновлювати знання, гнучке та системне мислення, комунікативні якості.

За результатами констатувального експерименту встановлено, що у процесі підготовки майбутніх менеджерів морської галузі перед педагогічними працівниками ЗВО стоїть складне завдання, яке полягає в необхідності формування адекватної оцінки власних можливостей майбутніми менеджерами; у готовності до сприйняття реальної картини ринку праці і бажань роботодавців, до усвідомлення своєї професійної придатності.

З'ясовано, що одним із ефективних методів навчання майбутніх менеджерів морської галузі є науково-проектний коворкінг, який є інноваційним контекстно скерованим освітнім середовищем, за допомогою якого освітній процес носить особистісний характер для майбутніх менеджерів морської галузі, що сприяє підвищенню мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти та успішності в подальшій професійній діяльності.

Ефективне використання поєднаних між собою методів, форм і засобів навчання, зокрема методу проєктів, проблемного методу, інформаційних технологій навчання в співробітництві сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі в ЗВО. Обґрунтовано, що одним із таких ефективних методів навчання є науково-проектний коворкінг.

Перспективним напрямом для подальших досліджень стає детальне обґрунтування педагогічних умов, які сприяють якісному формуванню професійної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі в ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

- Равен, Дж. (2002). *Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация*. Москва: Когито-Центр (Raven, J. (2002). *Competence in modern society. Identification, development and implementation*. Moscow: Cogito Center).
- Делор, Ж. (1996). *Освіта: прихований скарб. Доповідь Міжнародної комісії з питань освіти для XXI століття* (Delors, J. (1996). *Education: a hidden treasure. Report of the International Commission on Education for the XXI Century*).
- Закон «Про освіту» (редакція від 02.10.2021). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Law "On Education" (as amended on 02.10.2021). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (Редакція від 01.01.2021). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>. (Law of Ukraine "On professional (vocational) education" (Edition of 01.01.2021). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>).
- Новий тлумачний словник української мови (1999): 42000 слів: у 4 т. / уклад.: Василь Яременко, Оксана Сліпушко. Київ: АКОНІТ. (Нові словники). Т. 1: А-Є (*New explanatory dictionary of the Ukrainian language* (1999): 42000 words: in 4 volumes / compiled by: Vasyl Yaremenko, Oksana Slipushko. Kyiv: ACONITE. (New dictionaries). Vol. 1: A-E).
- Овчарук, О. В. (2004). *Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти*. Київ: "K.I.S." (Ovcharuk, O. V. (2004). *Development of a competency approach: strategic guidelines of the international community*. Kyiv: "K.I.S.").
- Педагогічний словник (2001). *Шкільний світ*, 6/7, 18 (Pedagogical Dictionary (2001). *School world*, 6/7, 18).

- Професія. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980) в 11 томах.* Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/profesija>. (*Profession. Dictionary of the Ukrainian language. Academic Explanatory Dictionary (1970-1980) in 11 volumes.* Retrieved from: <http://sum.in.ua/s/profesija>).
- Ожегов, С. И. (1990). *Словарь русского языка: 70000 слов (Ozhegov, S. I. (1990). Dictionary of the Russian language: 70,000 words).*
- Словник іншомовних слів (1951).* За ред. І. В. Ляхіна, Ф. М. Петрова. Київ: Держполітвидав УРСР (*Dictionary of foreign words (1951).* Ed. by I. V. Lekhina, F. M. Petrov. Kyiv: State Political Publishing House of the Ukrainian SSR).
- Рогова, Т. В. (2017). Професійна підготовка студентів у ВНЗ: її ознаки та якість. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія», Вип. 56, 294-301.* Режим доступу: <https://zenodo.org/record/578582> (Rohova, T. V. (2017). Vocational training of students in higher education: its features and quality. *Collection of scientific works "Pedagogy and Psychology", Issue 56, 294-301.* Retrieved from: <https://zenodo.org/record/578582>).
- Киричков, Ю. В. (2001). *Неперервна ступенева освіта. Управління. Оцінювання знань.* Київ: Політехніка (Kirichkov, Yu. V. (2001). *Continuing education. Management. Assessment of knowledge.* Kyiv: Polytechnic).
- Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO): Strategy Paper on Key Competencies (2004). *An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft). Quality education and competencies for life.* Workshop 3. Background Paper.
- Specter, J. (2006). ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. eric Digest. *Competence, Competencies and Certification*, (pp. 1-3).
- The Oxford Russian Dictionary* (1977). Oxford: Oxford University press.

РЕЗЮМЕ

Сорокотяга Ирина. Формирование профессиональной компетентности будущих менеджеров морской отрасли в учреждениях высшего образования.

В статье рассмотрены современные подходы к формированию профессиональной компетентности будущих менеджеров морской отрасли в учреждениях высшего образования. По результатам анализа электронных порталов ведущих высших учебных заведений Украины морской отрасли уточнено понятие «менеджер морской отрасли», понятие «профессиональная компетентность будущего менеджера морской отрасли» определено как умение специалиста мобилизовать в конкретной ситуации полученные знания и опыт, наличие таких качеств, как самостоятельность, способность принимать ответственные решения, умение постоянно учиться и обновлять знания, гибкое и системное мышление, коммуникативные качества. Одним из эффективных методов обучения будущих специалистов определен научно-проектный коворкинг, применение которого способствует повышению мотивации к обучению у соискателей высшего образования и успешности в дальнейшей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: менеджер, морская отрасль, профессиональная компетентность, научно-проектный коворкинг.

SUMMARY

Sorokotiaha Iryna. Future managers of the marine industry professional competence formation in higher education institutions.

The article considers modern approaches to the formation of professional competence of future managers of the maritime industry in higher education institutions. The concept of "professional competence" has been clarified, which is a qualitative characteristic of a specialist's personality and includes a system of scientific and technical knowledge; professional skills and abilities; the presence of a persistent need to be competent and interested in the professional activities of their profile; "professional training of future managers of the maritime industry", which is a process of the systematic knowledge acquiring by the future specialist, that develops skills and abilities adequate to his professional activity, which generally ensures his professional security and adaptability.

According to the results of the analysis of the maritime industry leading higher education institutions electronic portals in Ukraine, the concept of "maritime industry manager"; is clarified – he is a specialist in the field of maritime industry, able to solve any problem in various areas of maritime business, to organize their professional activities and subordinates, to manage the work of the fleet and ports, etc.

The concept of "professional competence of the future manager of the maritime industry"; is defined as the ability of a specialist to mobilize knowledge and experience in a particular situation, presence of such qualities as independence, ability to make responsible decisions, ability to constantly learn and update knowledge, flexible and systematic thinking, communication skills.

It is established that in the process of maritime industry future managers training, the research and teaching staff of higher education institutions face a difficult task, that is the need to form the future managers' adequate assessment of their own capabilities; readiness to perceive the real picture of the labor market and the desires of employers, to realize their professional suitability.

It was found that one of the effective methods of training future managers of the maritime industry is research and design coworking, which is an innovative contextually oriented educational environment through which the educational process is personal for professionals, which increases motivation to learn from higher education and success in further professional activity.

Key words: *manager, maritime industry, professional competence, research and design coworking.*

УДК [377.3:621]:37-022.215

Олександр Стрілець

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

ORCID ID 0000-0002-9940-0762

DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/270-283

МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ ОСВІТИ

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей методики професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі за